

HAMDİ KOÇ'UN YALNIZ KALDINIZ, PEYAMİ BEY! ROMANI VE PEYAMİ SAFA

Mesut TEKŞAN*

Geliş Tarihi: 26.06.2021

Kabul Tarihi: 05.07.2021

Atıf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: Özel Sayı

Sayfa: 1-21

Yıl: 2021

Dönem: Temmuz

Özet

Romanın biyografi biyografinin roman olarak yazılmasının ve öyle okunmasının güzel örneği olarak görülebilecek bir roman *Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! Koç* bu romanda kendi yaşadığı veya tasarladığı hikâye/ler/i Peyami Bey'in, Peyami Bey'in hikâyelerini de kendi yaşamış gibi yazma hüneri göstererek Peyami Safa'nın biyografisini *Yalnızız* romanında sözü edilen ütöpik mekân "Simeranya" dolaylılarında yazmıştır. Bu bağlamda *Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!* romanı Peyami Safa'nın biyografisi gibi okunabileceği gibi yazar Hamdi Koç'un yazarlık serüveni, roman, romancı hakkındaki ve yazma serüveni konusundaki görüşleri olarak da okunabilir özelliktedir. Yazar Hamdi Koç, bu romanda kendi yaşadıklarını Peyami Safa'nın hikâyesi gibi, Peyami Bey'in hikâyesini de kendi hikâyesi gibi yazma hüneri göstermiştir. *Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!* romanı kurmaca özellikleri ağır basan bir romandır. Anlatıcı-yazarın kendisini öldü sandığı bir ağır yaralanmayla başlayan romanda ikinci mekân olarak Peyami Safa'nın *Yalnızız* romanında sözü edilen kurmaca bir mekân olan Simeranya ele alınmıştır. Romanda ele alınan ikinci zaman kurmaca mekân Simeranya'nın bu dünyanın zaman algısına benzemeyen alabildiğine geniş ve yavaş ilerleyen bir zamanıdır. Anlatıcı-yazar, Peyami Bey ve Dr. Ramiz bu mekânda zamanda yolculuk yaparak, geçmişe ve geleceğe gidebilirler. Bu yolculuk esnasında roman, roman sanatı ve yazarlık gibi konularda görüş alışverişinde bulunurlar. Bu görüşmelerde hayata, aşka, arkadaşlığa ve Cumhuriyet Türkiye'sine dair değişik görüşler savunurlar. Roman çok katmanlı bir roman olarak dikkat çekerken Peyami Safa'nın biyografisi olarak da okunabilecek bir romandır. Bu çalışmada romanın bazı özellikleri yanı sıra bu özelliğine dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hamdi Koç, Peyami Safa, Biyografi, Biyografik Roman, Roman

* Doç. Dr., Ordu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Ordu, mesutteksan4@gmail.com / ORCID: 0000-0003-4280-7892.

HAMDİ KOÇ'UN YALNIZ KALDINIZ, PEYAMİ BEY! NOVELİ VE PEYAMİ SAFA

Mesut TEKŞAN*

First Received: 26.06.2021

Accepted: 05.07.2021

Citation: Hars Akademi
International Refereed Journal of
Culture-Art-Architecture

Issue: Special Issue

Pages: 1-21

Year: 2021

Session: July

Abstract

A novel that can be seen as a good example of writing a biography of a novel and reading it as a novel, *Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!* In this novel, Koç wrote the biography of Peyami Safa in the mediation of the utopian place "Simeranya" mentioned in the novel *Yalnızız*, showing the ability to write the stories of Mr. Peyami and Mr. Peyami as if he lived it or designed it himself. In this context, *Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!* The novel can be read as Peyami Safa's biography, as well as the author Hamdi Koç's writing adventure, novel, novelist and his views on the writing adventure. In this novel, writer Hamdi Koç has shown the ability to write his own experiences like Peyami Safa's story, and Mr. Peyami's story as his own. *Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!* The novel is a fictional novel. Simeranya, a fictional place mentioned in Peyami Safa's novel *Yalnızız*. The second place in the novel, which starts with a serious injury that the narrator-author thinks he is dead. The second time dealt with in the novel is the fictional space Simeranya's time, which is wide and slowly progressing, which is not similar to the perception of time of this world. The narrator-author, Mr. Peyami and Dr. Ramiz travels in time in this place, traveling to the past and the future. During this journey, they exchange views on topics such as novel, novel art and authorship. In these meetings, they defend different views on life, love, friendship and the Republic of Turkey. While the novel draws attention as a multi-layered novel, it can also be read as a biography of Peyami Safa. In this study, attention is drawn to this feature as well as some features of the novel.

Key Words: Hamdi Koç, Peyami Safa, Biyography, Biographical Novel, Novel

* Assoc. Prof., Ordu University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish language and Literature, Department of New Turkish Literature, Ordu, mesutteksan4@gmail.com / ORCID: 0000-0003-4280-7892.

Giriş

Romanın biyografi biyografinin roman olarak yazılmasının ve öyle okunmasının güzel örneği olarak görülebilecek bir roman Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! Nobel ödüllü büyük romancı Orhan Pamuk'un Veba Geceleri adlı romanının araştırmacı yazarı Mina Mengerli'ye söylediği gibi "roman sanatı kendi yaşadığımız hikâyeleri başkalarının hikâyesi gibi, başkalarının hikâyelerini de kendimiz yaşamışız gibi yazma hünerine dayanır" (2021: 12). Koç bu romanda kendi yaşadığı veya tasarladığı hikâye/ler/i Peyami Bey'in, Peyami Bey'in hikâyelerini de Yalnızız romanında sözü edilen ütopyik mekân "Simeranya" dolaylarında kendi yaşamış gibi yazma hünerini göstererek Peyami Safa'nın biyografisini yazmıştır. Bu bağlamda Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! romanı Peyami Safa'nın biyografisi olarak okunabileceği gibi yazar Hamdi Koç'un yazarlık serüveni, roman, romancı hakkındaki ve yazma serüveni konusundaki görüşleri olarak da okunabilir.

Hamdi Koç, romanının yazılma aşamasında Hürriyet yazarı Doğan Hızlan ile yaptığı söyleşide romanın yazılma süreciyle ilgili bilgiler verir. Bu görüşmede Hamdi Koç, yaşamı ve yazarlığının kırılma noktalarını ve son romanını kaleme alma sürecini anlatırken yeni romanı hakkında da ipuçları vererek şunları söyler:

"Çıplak ve Yalnız'dan önce başka bir roman yazmaya başlamıştım. 'Kod Adı: Peyami Safa' olarak düşünüyorum adını. Peyami Safa, romanın kahramanlarından biri. Yine bir vicdani hesaplaşma hikâyesi var. Çıplak ve Yalnız'da olduğu gibi yakın tarih ve onunla ilgili birtakım muhasebelerin farklı bir dönem üzerinden tekrar işlendiği bir roman olacak. Kitapta bireyin kendi hikâyesinin peşinde koşarken daha büyük hikâyelerin içine düşmesini anlatan ve kendini o hikâyelerden sıyırmaya çalışmasının öyküsü anlatılacak" (Hızlan, 2012).

Konuşmada adı geçen romanın yazılması bittiğinde yazar, romana başka bir ad vermiştir: Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! Alıntıda yazarın da belirttiği gibi Peyami Safa, bu romanın kahramanlarından biri belki de en önemlisidir. Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! romanı çok katmanlı ve birçok yönden oldukça ilginç bir roman olarak dikkat çekmektedir. Bu çalışmada romanın anlatıcı-yazarı ya da Hamdi Koç'la Peyami Bey'in ve Doktor Ramiz'in buluşmaları; roman, roman yazarlığı ve Peyami Bey (Safa)'in hayata bakışı ve eserleri üzerine yapılan değerlendirmeler; buluşma mekânları Simeranya ve zamanda yolculuk vurgulanarak biyografinin nasıl roman, romanın nasıl biyografik bir eser olarak

kurgulandığı ve romanın Peyami Safa'nın biyografisi olarak okunabileceği üzerinde durulmaktadır.

Biyografik Bir Roman: Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!

Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! romanı kurmaca özellikleri ağır basan biyografik bir romandır. Bu, romanın birkaç yerinde açıkça ifade edilmiştir.

“-Biyografinizi yazmamı gerçekten istiyor musunuz? dedim. [...] –Gayet tabii, dedi” (s. 55) . [...]

“-Biyografimi bitirecek misin? dedi.

Korkmaya başladım. Ya onda ya bende bir şey, bir sıkıntı, bir yanlışlık... Peyami Safa'nın biyografisini yazmak. Aklıma bile gelmemişti. O ise yazmaya başlamışım gibi konuşuyordu. Nadiren hesapçı bir zeka sergilerim; o an öyle oldu.

-Yardım ederseniz elbette, dedim. [...]

Peyami Bey'in biyografisini yazmaya kalkmamıştım ama hayatına dair epey bir şey okumuştum ve onun da sevgilisi olduğunu hatırladım. Beni bunun için kınayamazdı” (s. 34).

Alıntıdan da anlaşılacağı üzere Peyami Safa'nın biyografisi anlatıcı-yazar tarafından kaleme alınmış ama bu biyografi değil, biyografik bir romandır. Yazar hakkında araştırmalar yapan ve bazı bilgilere ulaşan yazar “Çıkıp ben onun biyografi yazarı olarak söyleyince de kimse inanmazdı. Bana bizzat kendi söyledi diyemezdim ya” diye ne yapacağını düşünürken Peyami Bey, kendisini bir roman kahramanı olarak ele almasını yazara tavsiye ederek şunları söyler:

“Ama beni roman kahramanı yaparsan, dedi, bu iddialarına kimse uzun boylu itiraz edemez. Edene de dersin ki benim Peyami Safa tasavvurum bu. Siz de sizinkini yazın, dersin. Yazarlar mı bilmem. Herhalde yazmazlar. İtiraz etmeye meraklı insanlar ekseri en tembel insanlar olurlar. Ama kim bilir. Belki kimse itiraz etmez çünkü kimse oralı olmaz. Peyami Safa nasıl yaşadı, nasıl öldü, kimlere yalan söyledi, içinde kimdi, kimse umursamaz. Bu en kötüsü olur elbette. Ama ne yapacaksın, hayat böyle memleket böyle. Biz yaşayanı sevmeyiz, öleni de sadece öldüğü gün sever, akşamına unuturuz. Ölüm Türkiye’de rahatlıktır. Yaşayanlar da rahat eder biri ölünce, ölen de. Çünkü yer açılır. Çünkü her saha küçüktür. Bir de insan sevmek içimizde yoktur. Kimin nesini sevecektim.

Türkiye 'de insan kendini bile sevmiyor. En fenası, kendine sadık kalamıyor” (s. 41).

Anlatıcı-yazarın Beyoğlu'nun arka sokaklarından birinde tanımadığı kişilerce dövülmesiyle kendisini öldü sandığı bir ağır yaralanmayla başlayan romanda anlatıcı-yazarın ruhu, parçalanmış, darmadağın olmuş bedeninden ayrılarak yükselir, yükselir sonunda Peyami Safa'nın Yalnızız romanında sözü edilen kurmaca/ütopik bir mekân olan Simeranya'ya gider. Romanda anlatıcı-yazarın Simeranya'ya yaptığı yolculuktan ve bu mekânda buluşan ikisi gerçek, anlatıcı-yazar ve Peyami Safa, biri kurmaca Doktor Ramiz (Saatleri Ayarlama Enstitüsü romanından) üç kişinin buluşmasından ve bu mekânın zamanda yolculuğa izin veren geniş zaman boyutunda geçmişe ve geleceğe yapılan yolculuklardan söz edilmektedir.

“Peyami Bey'in fikirleri vardı, ve sessiz bir dinleyiciye kendini anlatma arzusuyla doluydu. Uyumadığımı ama uyukladığımı, duyduklarımı anladığımı ama iyi hatırlamayacağımı biliyordu. Böylece rahat, anlatıyordu. Hayata ve sonrasına dair. Haksız ölüme, o ölümün hayata bıraktığı yüke, sonrasına taşıdığı acıya dair. Geri dönenlerin yalnızlığına, cevapların imkansızlığına. Belki kendimi bulmak üzere olduğum yerde korkmamam için. Ve kendine dir. Sırları, yalnızlığı, gizliliği. Bir hiç ve birçok hiç peşinde heba olan bir hayattan sonra. Geri getirmeyi hayal ettiği kayıplar. Kayıp lisan. İki dünya arasındaki. O yasak o unutulmuş bağ, yaşayanlarla ölümler arasındaki. Ve kendini adadığı ilim. Yaşayanların rüyalarında direnen çığlıklardan ses ses, hece hece. Ruhun doğum anına geri, karanlıklar ilminin içinden. Bunlar. Sırları, tutkusu, cüreti. Ta ki sonunda ikimiz de kendimize gelmek, sıradanlaşmak zorunda kalıncaya kadar” (s. 28).

Anlatıcı-Yazar, Peyami Bey ve Doktor Ramiz Buluşması

Simeranya gibi kurmaca bir mekân ve kurmaca zamanda buluşan bu üç kişiden biri belki de en önemlisi şüphesiz Peyami Safa'dır. Çünkü romanın kişilerinden biri olan Peyami Safa gerçek, başarılı ve tanınmış bir romancı olduğu kadar bu mekânı tasarlayan, kurgulayan (*Yalnızız* romanında) kişidir. Romanda ele alınanlar ve anlatılanlar gerçek dünya ile öbür âlem arasında bir yerde olduğu tasavvur edilen *Simeranya*'da geçmektedir. İkinci önemli kişi anlatıcı-yazardır. Bunun roman yazarı Hamdi Koç olduğundan şüphe yoktur. Ancak birçok özelliği yazarla örtüşse de romanda adı verilmediğinden biz ondan anlatıcı-yazar diye

söz etmek durumundayız. Üçüncü kişi ise Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nden tanıdığımız Doktor Ramiz'dir.

Roman bir ben romanı şeklinde düzenlendiği için anlatıcı-yazar, romanın daha başında Peyami Bey'e "Yalnız Kaldınız" diye seslenmektedir. Yazar, romana Peyami Safa'yı ve Yalnızız romanını çağrıştıracak şekilde bir adlandırma yapmıştır: Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! Böyle bir adlandırmayla yazar, Peyami Safa hakkındaki görüşlerini de açık etmektedir. Yazara göre Peyami Bey, yalnız kalmıştır. Niye ve neden yalnız kaldığı romanın ana temalarından biridir. Peyami ile özdeşlik kuran anlatıcı-yazar da aslında yalnızlardan biridir. Romanın birçok yerine serpiştirilmiş vaka halkalarında Peyami Bey'in yalnızlığını dile getiren anlatıcı-yazar, Hamdi Koç'tan başkası değildir. O da romanın yazarı Hamdi Koç gibi değişik romanlar yazan, yazdığı romanlarla para, şöhret ve ölümsüzlük kazanmak isteyen ve bunun için elinden geleni yapmaktan çekinmeyen biridir.

Yazar Hamdi Koç, Ayşe Arman'la yaptığı ve 25 Ağustos 2013 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan röportajında kendisine yöneltilen "Siz bu romandan ne bekliyorsunuz? Çok okunmasını mı? Çok para kazandırmasını mı? İnsanları sarsmasını mı? 'Bu Hamdi Koç da ne iyi romancı!' denmesini mi?" şeklindeki soruya şöyle cevap verir: "*Yaptığı işin, insana verebileceği her şeyi istiyorum! İşime, hayatımı yatırdım, o da karşılığında bana bir şeyler versin. Romanım hem çok okunsun hem çok satsın, beni daha çok sevilen biri yapsın, insanları etkilesin, aileme gurur versin. İstiyorum elbette, ne yalan söyleyeyim. Ve tabii en sonunda beni ölümsüzlüğe biraz daha yaklaştırsın. Kişisel takıntım, ölümsüzlük*" (Arman, 2013).

Yukarıda sözü edilen özellikler nedeniyle kendisiyle Peyami Bey arasında bir yakınlık bulan yazar, böylece niçin Peyami Bey'i seçtiğini de belirtmiş olmaktadır. Anlatıcı-yazar kendi tutkularıyla özdeşleştirdiği Peyami Bey'den ve tutkularından söz ederken aynı zamanda onu içnelemekte, eleştirmekte ve hatta yermektedir. Yazara göre her ne kadar anlatıcı-yazar birçok yönden Peyami Bey'e benzese de onun gibi ispiyoncu değildir. Ortak noktaları daha çok aradıklarını bulamamaları noktasında yoğunlaşmaktadır. Her ikisi de evliliklerinde ve cinsel yaşamlarında hatta sevgililerinde mutluluk bulamamışlardır. Evin ve çocukların sorumlulukları üstlerine yığılıp kalmıştır. Bu sorumluluk altında ezilmekten yeterince işlerine yani roman yazmaya kendilerini verememişlerdir. Her ikisi de çok büyük şöhret yakalayamamışlardır.

Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! büyümlü gerçeki anlatıma yer veren postmodern bir romandır. Romanda üstkurmaca tekniği ile romanın yazılma hikâyesine yer verildiği gibi romanın ne olduğu, ne olması gerektiği, yazma eylemi ve yaratıcı yazarlık gibi konular tartışılmaktadır. Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! eserin ve müessirin/yazarın sorgulandığı, yazma öyküsünün, şeytan ve melek yanlarıyla insanın, anlatıcı-yazar (Hamdi Koç)'ın, Doktor Ramiz'in anlatıldığı ve en önemlisi Peyami Safa'nın birçok yönden tanıtıldığı, eleştirildiği bir romandır. Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! bir yandan bütün bunların harmanlandığı, soruşturulduğu, buluşturulduğu, tartışıldığı çok katmanlı bir roman olarak dikkat çekerken diğer yandan Peyami Safa'nın biyografisi olarak da okunabilecek bir romandır.

Gerek kurgusu ve gerekse büyümlü gerçeki anlatım öğeleriyle büyümlü gerçeki roman (Arargüç, 2016) örneklerinden biri olan Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! başta Peyami Safa olmak üzere Abdulkak Şinasi Hisar'ı, Ahmet Hamdi Tanpınar'ı ve onun Saatleri Ayarlama Enstitüsü romanında sözü edilen Doktor Ramiz'i Simeranya'da, kurmaca bir mekânda ve onun muğlak zamanında, bir araya getirip sanal bir buluşmayı ele almaktadır. Yazarın bu dikkati ve hassasiyeti üzerinde ayrıca durulması gerekmektedir. Adı geçen bu üç romancı Türk roman tarihinde modern romandan modernist romana geçişin kavşak noktasında yer alan öncü romancılarıdır (Yürek, 2008; Sazyek, 2009; Tekşan, 2020). Yazar adı geçen romancıları değişik vesilelerle anarak romanına dolayısıyla gündeme taşımıştır. Onlar aracılığıyla ve yarattığı anlatıcı-yazar üzerinden yazma nedensellikleri, kalıcılık, ölümsüzlük ve bir gün hesaba çekileceğinin bilincinde olmak gibi temalar etrafında romanını kuruyor. Romanda Ahmet Hamdi Tanpınar'ın adı bir defa açıkça geçmektedir. Peyami Bey anlatıcı-yazara kime benzediğini sorunca yazar da "Ben Ahmet Hamdi gibiyim" diyerek kendisiyle Ahmet Hamdi'yi özdeşleştirir. Bundan başka romanda Ahmet Hamdi, Saatleri Ayarlama Enstitüsü romanı ve Doktor Ramiz aracılığıyla anıştırılmıştır. Anlatıcı-yazara göre "ad benzerliği bir kaderdir". Anlatıcı-yazar romanda Peyami Bey'e şöyle demektedir: "Kimse senin adını çocuklarına vermedi. Ad benzerliği bir kaderdir. Adını aldığına benzemedir." Alıntıda görüldüğu gibi anlatıcı-yazar/Hamdi Koç, kendi adıyla Ahmet Hamdi arasındaki ad benzerliğinden hareketle kader benzerliği kurmaktadır; çünkü ona göre ad benzerliği bir kaderdir.

Simeranya'nın en uzun gecesinde anlatıcı-yazar, Peyami Bey ve Doktor Ramiz'le tartışır, ikisiyle de uzlaşmaz. "Uzlaşmadım. Ne Peyami Bey'e ne Doktor Ramiz'e beni etkileme izni vermedim. Maksatlı değil. Hata yapma eğilimimden ötürü" (s. 122). Peyami

Bey'in sonunda sinir krizi geçirdiğini, kendisini ve Doktor Ramiz'i kovduğunu belirten yazar, Peyami Bey'in kendisi dâhil herkesle ve her şeyle kavga ettiğini söyler:

“Sonra Peyami Bey kendisiyle kavga etti, kitaplarıyla, defterleriyle, kalemleriyle, hokkaları ve kurulama kağıtlarıyla. Bıkmıştı. Benim kadar hasta olmanın ne demek olduğunu kavrayabileceği bir ruh haline girmekte olduğunu düşündüm. Peyami Bey'in kendisiyle ettiği kavga babamın aydan aya yıldan yıla çirkinleşen rakı sofrasında, tek başına, artık karşısında onu dinleyecek ben bile olmadan, annemin kaçak hayaliyle yaptığı kavga kadar tanıdık geldi. Sonra işe Şeytan karıştı. Peyami Bey onunla da kavga etti. Ortalık, işte o zaman, cehenneme döndü” (s. 122).

Büyülü Gerçekçi Anlatıcı ve Büyülü Gerçekçi Anlatım

Birinci kişi anlatıcının anlatımıyla yazılmış romanda anlatıcı-yazarın adı verilmiyor. Bu anlatım formu 'ben anlatım formu'dur. Anlatım tekniği bağlamında bu tür anlatıcı tipinin gördüğünü, düşündüğünü ve tanık olduğunu anlatmak gibi bir sınırlılığı vardır. Ancak romancı bu sınırlılığı “büyülü gerçekçi anlatıcı ve büyülü gerçekçi anlatım”la ortadan kaldırmıştır (Tekşan, 2021: 112). Bu haliyle roman çok daha zenginlik ve derinlik kazanmıştır.

Romanın kurgusuna göre üç insan anlatıcı-yazar, Peyami Bey ve Doktor Ramiz Peyami Safa'nın Simeranya'sında buluşurlar. Daha doğrusu Peyami Bey, anlatıcı-yazarı tutar, orada eyler; yoksa o öylesine hafiflemiş ve öylesine yükselmiştir ki bir yerde durması mümkün değildir. Olup bitenlerin farkında olan Peyami Bey, anlatıcı-yazarın üzerine battaniye atarak ruhunun orada kalmasını sağlamıştır. Romanda sözü edilen Simeranya, Peyami Safa'nın Yalnızız romanında sözünü ettiği adada bir yer değil, eski İstanbul'da Sultan Ahmet'ten başlayıp Çemberlitaş'tan geçerek Beyazıt'a uzanan Divan yolu çevresidir. Rüzgâra kapılmış anlatıcı-yazar Çemberlitaş'a çarpmamak için gayret sarf ederse de son anda Çemberlitaş'ın kenarına çarparak durabilmiştir. Peyami Bey ona yardım etmek için harekete geçer; bir çocuğu doktor bulmaya gönderir. Yardım için gelen Doktor Ramiz'dir. Peyami Bey'e bu adamı Simeranya'ya kim soktu diye çıkışır. Bundan sonrasında yaşananlar ve anlatılanlar Simeranya'da geçmektedir.

Gerçek Mekândan Kurmaca Mekâna: Simeranya

Peyami Safa'nın Yalnızız romanında yer alan ütöpik bir mekân olan Simeranya, roman kahramanlarından Samim'in ütöpik cennetidir. Yalnızız romanında Simeranya, sözü

edilen tarihten 150 yıl sonrasının yaşanacağı tasavvur edilen bir mekân olarak tasavvur edilmiştir. Yazar bu mekânı İstanbul'da gerçek bir mekân, zamanı da Peyami Safa'nın yaşadığı yıllar olarak kurgulamıştır. Tasvir edilen mekân İstanbul'un Çemberlitaş dolaylarıdır. "Sanatkâr ister istemez bir içtimai görüşün temsilcisidir. Romanda kahramanlarından biri romancının içtimai görüşünü açıklayabilir" görüşünde olan Peyami Safa, bütün romanlarında bazan birinci, bazan ikinci plandaki kahramanlardan birini seçerek kendi görüşlerini söyletmiştir. Yalnızız romanında da Samim romancı adına "Simeranya"yı kurmuştur. Yazar Simeranya bağlamında zamanın eğitim sistemini, sosyal yapısını eleştirmektedir (Safa, 1978: 6). Bu romanda ise 150 yıl sonrasının Simeranya'sı değil 1950'li 1960'lı yılların İstanbul'u ve Divan yolu caddesi Simeranya olarak ele alınmaktadır. Yazar, kurmaca zaman ve mekân yerine gerçek zaman ve mekândan hareket ederek zamana ve mekâna gerçeklik katmak istemiştir. Yazar, Peyami Bey'in ruhunun o mekânlarda dolaştığını ve Doktor Ramiz'le tanıştığını ve ağır yaralanan anlatıcı-yazarın ruhunun da onlarla aynı yere gittiğini ve onlarla arkadaşlık yaptığını; hatta tartıştığını, kendisini ağır yaralayanlarla, eşiyile, kızıyla ve kendi geleceğiyle ilgili konuşmalar yaptıklarını tasavvur eder. Bu tasavvur üzerine kurgulanmış romanda bunlar tasavvurdan öte büyülü gerçekçi anlatımla birer gerçek olarak anlatılmaktadır. Roman kişileri, Doktor Ramiz, Peyami Bey, Seniha ve anlatıcı-yazar, gerçek kişiler; zaman, gerçek zaman ve mekân, gerçek mekândır. Bazı olağanüstüklere rağmen bu kişiler, yiyen, içen, ağlayan, konuşan, yorulan, dinlenen hatta kahve tiryakisi kişilerdir. Kahve pişirmeyi âdeta sanat olarak algılayan ve mangalda ağır ağır kahve pişiren Peyami Bey ve Doktor Ramiz için kahve kokusu en güzel koku; yanık kahve kokusu da en güzel biftek yerine geçmektedir.

Anti-illüzyonist olan postmodern romanlarda olduğu gibi bu romanda da yazar, anlatılanların kurmaca metinlerden oluştuğunu ve anlatılanların bir hikâyeye olduğunu söylemeden duramaz. Anlatıcı-yazara göre daha tecrübeli olan Peyami Bey, anlatıcı-yazara ve Seniha'ya öğütler verdikten sonra "*Şimdi lütfen gidin. Hikâyemin yalnız bitmesini istiyorum*" diyerek bu hareketinin nedenini açıklar (s. 222).

Romanın kurgusunda önemli yeri olan iki yazarın, roman, roman yazma ve yazarlık gibi konular başta olmak üzere birçok konuda görüş alışverişinde bulunmaları romanın yazılma motivasyonunu ortaya koymaktadır. Yazar, erken Cumhuriyet Türk roman tarihinde önemli eserler veren ve adından sıkça bahsedilen ancak sonrasında unutulduğunu düşündüğü Peyami Safa (1889-1961) ile kendisi yerine koyduğu anlatıcı-yazarı bir araya getirerek tecrübeli bir yazarla genç yazarı buluşturur. Bu anlamda roman âdeta iki yazarın

buluşmasıdır. Aralarında geçen konuşmalara tanık olan okuyucu, bu konuşmalardan kendi payına düşeni alacaktır. Anlatılanlara okuyucuyu tanık yapmaktan öte bir şey söylememeye dikkat eden yazar, “bir vicdan hesaplaşması” yapmaya yönelir.

Peyami Bey bir yandan kendi edebî faaliyetlerini sorgularken diğer yandan kendisinden çok genç bulduğu yazara öğütler verir:

“‘Çok şey kaybettik,’ dedi suretine. ‘Çok çalıştık. Gücümüz yetmedi. Kendimizi iyi yetiştirmemişiz. Bizden daha iyi yetişmiş bir nesil gelsin ümit edelim. Daha çalışkan. Daha az sabit fikirli.’

Sonra usulca gözlerini yine bana çevirdi.

‘Sözlerimi hatırla. Yaz. İçini rahat tut. İftiraya uğramaktan ve kalabalıktan korkma. Linç edilebilirsin. Hiç korkma. Daha en baştan kazanan sen olmuşsun demektir. Son anında bile çenen benimki gibi ileride durursun’ (s. 221).

Peyami Bey’de kendi geleceğini gören anlatıcı-yazar, onun pişmanlıklarıyla kendi pişmanlıkları arasında ilgi kurar. O kadar başarı elde etmiş olduğu halde Peyami Bey hâlâ mutsuzdur. Oysa Dokuzuncu Hariciye Koğuşu gibi bir roman yazmak bir ömre bedel olmalıdır. Yazara göre Peyami Bey “böyle bir roman yazmaktansa bir sevgilinin aşkını tercih etmeye” hazırdır. Bu düşüncelerden ve romanda yer verilen olay halkalarından anlaşıldığı kadarıyla yazar Hamdi Koç, Peyami Safa’nın yaptıklarından hoşlanmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Romanda Peyami Bey’in bir ispiyoncu olduğu üzerinde duran yazar, Peyami Bey’in çok insanın canını yaktığını ifade ederek can yakma bağlamında şeytanı anar. Şeytanın bu varoluşsal bir özelliği ve varlık nedeni olduğunu ifade eden anlatıcı-yazar, Peyami Bey gibi muharrir ve sanatçı birinin, şeytanın yaptıklarını yapmaması gerektiği üzerinde durur.

Postmodern romanlarda çok sık görülen bir anlayışla Peyami Safa’nın biyografisini yazmak istediğini söyleyen anlatıcı-yazar, nasıl yazacağını da anlatarak ondan izin ister. Ancak geri dönüp bahsettikleri biyografiyi yazma imkânı bulamayacağından söz eden yazar, bu yazdıklarını “biyografisi saymasını” söyler. Romancı Peyami Bey’e biyografisini yazdığını söylerken okuyucuya da bu romanı Peyami Bey’in biyografisi olarak okuyabilirsin, demektedir. Romancı üstkurmaca tekniğiyle romanın hikâyesini yazarken aynı zamanda roman kuramı ve yazma teknikleri üzerinde durmaktadır. Bu kurguyla yazacaklarını hayali yazmak yerine Peyami Bey’e danışarak, onu konuşturarak ve yer yer onunla tartışarak Peyami Safa Biyografisini yazmıştır. Büyülü gerçekçi anlatım tekniğiyle

Peyami Safa'nın zamanına ve mekânına giderek onunla görüşmüş, kafasına takılan soruları ona sormuş ve aldığı cevapları diyaloglar halinde sunmuştur. Başka bir deyişle yazar, Peyami Safa hakkında yazacaklarını ustaca bir kurguyla kendi ağzından ve kendi anlatımından kendisine anlattırılmış, okuyucuyu da buna tanık yapmıştır. Okuyucu sanki bir metin okumuyor da anlatıcı-yazar ile Peyami Safa'nın, Dr. Ramiz'in ve Seniha'nın sohbetlerini dinliyor, onların yaşantılarına tanık oluyordur. Bu bağlamda Yalnız Kaldınız, Peyami Bey! romanı postmodern romanın çok katmanlılığının ve çok yönlülüğünün uygulamalı olarak gösterildiği başarılı bir romandır. Yazarın romanda dediği gibi bu roman, Peyami Safa'nın biyografisi olarak okunabileceği gibi Hamdi Koç'un Peyami Safa'ya ve sanatına eleştirel bir bakışı olarak da okunabilir.

Gerçek Zamandan Kurmaca Zamana / Zamanda Yolculuk

Anlatıcı-yazara göre kendisinin ağır yaralanmasına neden olan bazı evrakları edebiyat öğretmeni olan karısına veren çocukluk arkadaşı Hami'nin hikâyesi üzerinden ve anlatıcı-yazarın annesiyle geçirdiği çocukluk yıllarına kadar uzanan bir ruh yolculuğu bağlamında psikolojik roman olarak da okunabilir. Bu bağlamda romanda sözü edilen anlatıcı-yazarın çocukluk arkadaşı Hami, karısının kendisinden önceki erkek arkadaşıdır. Hatta kendisini onunla tanıştıran da odur. Hami eski yazı (Osmanlıca) bazı belgeleri karısına vermiş ve ondan, onları okuyup yayınlamasını istemiştir. Anlatıcı-yazar bu saldırıda ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılmış, uzun zaman kendini bilmez halde hastanede komada kalmıştır. Hastanede tedavisi sırasında birçok operasyon geçirmiş, vücudunun değişik yerlerine dikişler atılmış, vücudunun bazı yerlerine demirler takılmıştır.

Kendine geldiğinde hastane polislerinin gelip “neler olduğuna, olayın nasıl ve neden olduğuna” dair ifadesine başvurduklarında onların sorularına net cevaplar veremez. Her seferinde boğazı düğümlenir, bir türlü konuşamaz. Başına gelenlerin nedenini kendisi de bilmemektedir. Ancak tahminen karısının elinde bulunan Osmanlıca belgelerin yayınlanmasını istemeyenlerin saldırısına uğradığını düşünmektedir. Hatta olay anını görmek ve karısına neler olacağını anlayabilmek için Peyami Bey ve Doktor Ramiz'le eve geldiklerinde katilin elinde çekiçle karısını ve kızını kovaladığını, yatak odasına girdiğini ancak öldüremeden donup kaldıklarını görmüşlerdir. Burada ilginç bir şey daha olmuştur: kızının çığlıkları çocuk değil genç kız çığlıklarıdır. Kızın sesi yatak odasından değil kendi odasından gelmektedir. Demek ki kızı büyümüştür. Hangi ara nasıl büyüdüğünü bilemez. Çünkü o anda zaman 2019'dur.

Romanda büyüülü gerçekçi anlatım tekniğinden yararlanılarak zamanda yolculuklar yapılmıştır. Zamanın göreceli olarak kullanıldığı romanda bazı durumlarda ileri gidilirken bazı durumlarda geriye gidilmiştir. Bazen de geçmiş, hal/şimdi ve gelecek zaman üst üste bindirilerek ele alınmıştır. Geçmişe dönülerek eski İstanbul yıllarına ve ayrıca anlatıcı-yazarın annesiyle yaşadığı çocukluk yıllarına gidilmiş; sonra aktüel olayların anlatıldığı şimdiki zamana, dönülmüştür. Simeranya'da zaman çok hızlı akmaktadır. Oranın bir saniyesi dünya zamanında yıllara denk gelmektedir. Anlatıcı-yazar olay zamanından 5-6 yıl sonrasına gidebilmektedir. Olay zamanı 2013 iken anlatıcı-yazar 2019'a gider. Üzerinde adı yazan yayınlanmış bir kitap görerek şaşırır. Öyle bir eser yazdığını hatırlayamaz. Başka bir ifadeyle anlatıcı-yazar, o tarihte yayınlanmış ve kapağında kendi adı olan bir kitap görmüştür. Bu nasıl olmuştur? Daha o zamana gelmedikleri halde onu nasıl görebilmiştir? Buradan hareketle anlatıcı-yazar ölmeyeceğini ve geri döneceğini düşünmeye başlar. Romanın ilginç yanlarından birisi de gerçek ve kurmaca mekân ve zamanlarda yaşanan olayların gerçeklik hissiyle ele alınmış olmasıdır. Romanda gerçek zaman, mekân ve olaylarla kurmaca zaman, mekân ve olaylar iç içe geçmiş halde anlatılmaktadır. Bunun gibi kurmaca zaman, mekân ve olaylar gerçeklerden ayırt edilmeksizin verilmesi ancak büyüülü gerçekçi anlatımla mümkündür.

Yazar, büyüülü gerçekçi anlatımla zamanı daha geniş kullanma imkânı bulmuştur. Birinci olayın olduğu zaman 2013. Bu romanın ilerleyen bölümlerinde verilmektedir: *"Çünkü o gün, yani Beyoğlu'nda saldırıya uğradığım da sene 2013'tü aylardan aralıktı"* (s. 101). Yazarla Peyami Bey, bir kitaba bakarlar: Romanın adı Yasak Hatıralar ve altında bir alt başlık: Bir Çıkmazın Anatomisi (s. 100). Kitabın baskı yılı 2019'dur ve üzerinde yazarın adı vardır. Ancak yazar, "bunu ben yazmadım" diyerek içinde buldukları zamana işaret eder: İçinde buldukları zaman 2013 yılıdır. *"2019'da kitap yazmışsam ölmemişim ölmeyeceğim demektir. Ama diye düşündüm, şimdi 2019'da isek bu 2019'da kalacağız, hayata buradan devam edeceğim anlamına mı geliyor? Herhalde gelmiyordur. Gelmesin dönelim"* (s. 100) diyen yazarı Peyami Bey teselli eder: *"Dur. Meseleye bir de iyi yanından bak. Ölmemiş, hayata ve işine dönmüştün, aileye de bir şey olmamış"* (s. 101).

Ütopik mekân Simeranya'da zamanda yolculuk yapılarak ileri bir tarihe gidilebildiği gibi zamanda geri dönüş de yapılabilmektedir. Romanda anlatıcı-yazar kendi çocukluğuna giderek, annesiyle deniz kenarında dolaşır, onunla konuşur. Çocukluğunda yaşadıkları veya yaşayamadıkları o an yaşanmaktadır. Burada her şey şimdide yaşanmaktadır. Yaşanılanlar anlatılmaz, gösterilir. Okuyucu bu anlara tanıktır. Bu psikanalitik bir yaklaşım olan

“çocukluğa dönüş”ün romana uygulanmasıdır. Beklendiği gibi yazar ölmez, aktüel zamana, yaşamına geri döner.

Romanda üç zamandan bahsedilmiştir. Üç zaman bir anda bir yerdedir. Bu Bergson'un “geniş an” dediği zamandır. Tanpınar da Bergson (1986) gibi “geniş an”dan bahsetmektedir. Modern Türk romanının iki büyük yazarı Peyami Safa ve Ahmet Hamdi'nin romanları arasında dolaşan yazar, onların yazarlık ve dünya görüşleriyle kendi yazarlık ve dünya görüşleri arasında bağlantılar kuran; bu yazarların romanlarındaki bakış açılarıyla hayata bakan; hayatı dün/bugün/yarın veya geçmiş/şimdi/gelecek olarak ayrı ayrı değil bir bütün olarak ele alan; geçmiş-hali-geleceği yeniden sorgulayan bir estetik anlayışa sahiptir. Aşağıya aldığımız metinde zamanın üst üste çakışması şöyle ifade edilmiştir:

“-Ne oluyor diye inledi karım

-Peyami dedi Doktor Ramiz.

-Eyvah! Dedi Peyami

-Anne! Dedim ben.

O an evdeki uzay da bocaladı. Koridor boylu boyunca esnedi uzadı.

-Kim o diye inledi karım.

-Baba! Diye seslendi kızım.

Kızımın sesi annesinin yanında değil, kendi odasından geldi. Çocuk değil genç kız sesiydi. Kızım büyümüş zaman geçmiş.

-Eyvah eyvah dedi Peyami Bey.

-Lanet olsun herkes uyandı, dedi Doktor Ramiz.

-Hadi koş dedi annem” (s. 104).

“Şimdi yine bana geliyordu, elleyip kaçırmaya, beni arkasından koşturmaya. Kımıldamadım. Annem sırlıslıkladı. Bütün vücudu mavi elbisenin altında ışıltıyordu. İçimdeki heyecan büyümüş, bana sarıldı, hadi hadi hadi, dedi” (s. 105).

Yapılan röportajlarda yakın bir tarihi ele alacağını söyleyen Koç, romanda Peyami Safa (2 Nisan 1899-15 Haziran 1961) etrafında kısmen Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962) ve Abdülhak Şinasi Hisar (1887-1963)'ı da işin içine katarak bir devir romanı ve biyografik

roman yazmıştır. Peyami Safa üzerinden Cumhuriyetin ilk 30-40 yılını mercek altına alan yazar, özelden genele giderek bazı tespit ve değerlendirmelerde bulunmaktadır. Romanda bir yanda anlatıcı-yazarın hayatı ve sonrasında Peyami Bey'in hayatı ve edebî kişiliği üzerinde durulurken diğer yanda toplumsal olaylar üzerinde durulmaktadır. Böylelikle özel hayatlarla toplumsal hayat, gerçek hayatlarla kurmaca hayatlar, gerçek mekânlarla kurmaca mekânlar ve gerçek zamanlarla kurmaca zamanlar iç içe anlatılmaktadır. Neredeyse bütün postmodern romanlarda olduğu gibi yazar Koç, anlatıcı-yazar kimliğinde kendisi gibi romancı olan bir yazarın ardından gidiyor, okuyucuyu da peşinden sürüklüyor. Gittiği yer Peyami Safa'nın gerçek ve kurmaca dünyasıdır. Anlatıcı-yazar, Beyoğlu'nun arka sokaklarında uğradığı bir saldırıda ağır yaralandığında (kendisine göre ölmüştür) ruhu Peyami Safa'nın zamanına gidip onunla buluşur, sonra bu ikisine Doktor Ramiz de karışır. Üçü Simeranya'da saatler, günler, aylar hatta yıllar geçirmeye başlarlar. Burada zaman dünyadaki zamana benzemez, çok hızlı geçmektedir ve burada ileriye veya geriye doğru zamanda yolculuk yapılabilmektedir. Burada yaşanan olaylar, konuşulanlar, anlatılanlar ve üçünün arasında sürüp giden diyaloglar okuyucuyu alıp götürmektedir.

Büyülü gerçekçi anlatım tekniğinin daha etkili olacağını düşünen yazar, üç kişiyi ortak bir mekânda, Simeranya'da, muğlak bir zamanda birleştirir. Romanda anlatıcı-yazarı çok etkileyen ve yer yer görülen çok güzel bir kadın vardır: Seniha. Zaman zaman bu üçlüye karışan Seniha, anlatıcı-yazara göre Peyami Bey'in herkesten gizlemeyi başardığı sevgilisidir. Romanın başından beri Peyami Bey'in bir sevgilisi olduğundan bahseden anlatıcı-yazar, Simeranya'da onu göstererek âdeta Peyami Bey'in sırrını ifşa etmektedir.

Adı geçtiği halde romanda gösterilmeyen kişiler vardır: Anlatıcı-yazarın karısı, kızı ve çocukluk arkadaşı Hami. Anlatıcı-yazarın karısı edebiyat öğretmenidir. Ayrıca gönüllülere Osmanlıca dersleri vermektedir. Anlatıcı-yazara göre çocukluk arkadaşı Hami anlatıcı-yazarın karısına okuyup yeni yazıya aktarması için Osmanlıca belgeler vermiştir. Bu belgelerin yayınlanmasını istemeyenler kendisine saldırdıktan sonra karısını ve kızını da öldürmek için evlerine gitmişlerdir. Ama öldüremeden donup kalmışlardır. Hami, anlatıcı-yazarın kişilik bölünmesiyle (şizofreni) yaratılmış kurmaca bir kişi gibi sunulmuştur. Hayatı ve ailesi hakkında yeterince bilgi verilmez. Onun hakkında okuyucunun bildiği anlatıcı-yazarın anlattığı kadardır. Anlatıcı-yazar da "onun kimsesi yoktur, o hep yalnızdır" gibi çok kısa bilgi vermiştir. Yazarın ağır yaralanmasından sonra kaybolması ve bir daha ortalarda görülmemesi bunu göstermektedir. Karısının eski erkek arkadaşı olması, karısına Osmanlıca belgeler verip ondan bunu yeni yazıya çevirmesini istemesi; katillerin kendisine, eşine ve

kızına saldırdıklarını söylemesi ve buna inanması anlatıcı-yazarın fantezisi. Romanın ilerleyen bölümlerinde kendisine saldırılmasının oldukça farklı nedenleri vardır. Eşine ve kızına da kimsenin saldırmadığı anlaşılmaktadır.

Roman birinci şahıs anlatımıyla yazılmış bir ben romanı olduğu halde burada yazar biraz daha farklı bir yol izleyerek anlatıcı-yazarın ruhsal durumlarına, duygu ve düşüncelerine yer vermektedir. Anlatıcı-yazar/roman kahramanı, kendisine saldırıldığını bildirdikten sonra, kendisine göre başka bir boyuta geçmektedir. Bu andan itibaren kendisinin ölüm anına giderek katilin, karısını ve kızını da öldürmek için yaptığı hamleleri görmeye başlar. Ailesi için yardım ister ancak çılgınlıklarını kimselere duyuramaz. Katilin, karısını öldürmek için hamle yaptığı esnada ilginç bir şekilde donduğunu, kızının da ölmediğini görür. Yine de bakışı sınırlı olduğundan katilin kim olduğunu göremez. Katilin ona benzer giyinen bir de yardımcısı vardır. Öldüresiye saldırdıkları halde son nefesini henüz vermediğini anladıkları zaman çekiçle son darbeyi yapmaya hazırlanırken her şey donar ve roman kahramanı yükselmeye başlar, yağmurlar, karlar arasından yükselebildiği kadar yükselir sonra eski İstanbul'a intikal eder. Orada Peyami Bey'le karşılaşır. Peyami Bey, koca koca ciltlerle boğuşmaktadır. Anlatıcı-yazar kendisini tanıtır. Yazar olduğunu söyleme ihtiyacı duyar.

Peyami Bey bir doktordan yardım istemek üzere yazdığı pusulayı bir çocuğa vererek beklemeye başlar. Burada her ikisi sanki zamanda yolculuk yaparlar. Doktor gecikir Peyami Bey anlatıcı-yazara yardım eder. Onu bir yere yatırarak uyumasını söyler. Anlatıcı-yazar uyanınca Peyami Bey'in uyuduğunu görerek sessizce evden kaçır. Sokakta bir ışıkçı görür ona bir şeyler sorayım derken adam kaçır bu kovalar. Yere hiç basmıyor gibidir. Zıplaya zıplaya giderken Çemberlitaş'a çarpma tehlikesi yaşarken Peyami Bey onu tutar: “*Sana yataktan çıkmak yok demedim mi!*” (s.49) diye çıkışır. Peyami Bey'e göre “*ölmek bir şey değil kaybolmak çok daha önemlidir*” (s. 53).

Anlatıcı yazar öldüğünü sanırken Peyami Bey “Sen buraya ait değilsin hayatla bağın var. Burada misafirsin. Misafirliğin bir gün bitecek. Geri dönüp hayatına devam edeceksin. Ama benim için önem taşıyorsun. O da bunu biliyor” (s. 55) diyerek Şeytan'a işaret eder. Şeytan somut olarak mekânda her ikisine de görünmektedir. Yazar, “Şeytan ne istiyor? Bir şey istiyor olmalı. Belki biyografiniz yazılısın istemiyor” deyince Peyami Bey, gülümser. “- Çünkü belki kıskandı, diye devam ettim. Şeytan tabiatı gereği kıskançtır. Madem birinin biyografisi yazılacak, benimki yazılısın dedi.

-Kıskançlık. İyi bilirim.

Gülümsemesi neşesiz, gözlerini önüne eğdi. İnsan bir kez kendini ihbar etme ihtiyacı duymaya görsün, arkası gelir, gelecek demektir. O an içinde bulunduğumuz durum sadece bana ait değil, Peyami Bey'in iç dünyasıyla da ilgili olduğunu fark ettim. Artık ondan da bahsedecektik. Kıskançlık” (s. 57).

Bundan sonra anlatıcı yazar Peyami Safa'yı nasıl kıskandığını ve nasıl kötü karakter olarak hatırladığını anlatır:

“Peyami Safa'yı büyük bir romancı olarak olması bir yana, faşist denmesine sebep olan siyasi inançları da bir yana, kötü bir karakter olarak da hatırlıyorum. Bir sürü yazarı, şairi, bilim adamını komünist diye gazetede ki köşesinden isim isim ifşa etmiş, yetmemiş, devleti, göreve davet etmiş. Böyle bir adam. Kim bilir kaç kadın ve erkeğin dünyasını karattı. Üstelik adı Şeytan da değildi. Muharrir'di. Münevver'di. Anlaşılan kendini gururla hatırlamıyordu. Hürriyetten bahsederken samimi olup olmadığını henüz bilemeyeceğimi kederle düşündüm.

Peyami Bey buruk gülümsemesi içinde gitgide uzaklaştı” (s. 58).

Anlatıcı-yazar Peyami Safa'yı hayatta iken niçin sevmediklerini görüldüğü gibi şikâyet etmesine bağlamaktadır. Görüşme sırasında Peyami Bey, anlatıcı-yazarın önemli biri olup olmadığını sorar: “Yani bir infial, bir öfke, bir haksızlık duygusu? Veya sağ kesim veya sol kesim veyahut genel kamuoyu üstünde? Nezdinde?

-Bilmem. Sanmam. Ahmet Hamdi gibiyim. Beni sağcılar da sevmez solcular da” (s. 60). Bu cevaba karşı Peyami Bey yine de önemli olması gerektiğini çünkü adamların onu öldürmeğe çalışmalarının bir nedeni olduğunu söyler. Onlardan “gönderenler” diye söz eder. Anlatıcı-yazara kendisini gönderenleri merak edip etmediğini sorduğunda o da merak etmediğini söyler:

“-Hiç mi umurunda değil?

-Bilmem. Olan oldu. Olsun. Gayretinize saygı duyuyorum ama ben mücadele etmeyi bilmem, sevmem de. Şahsen tek düşüncem ayağa kalkıp dışarı çıkmak” (s. 60).

Peyami Bey, anlatıcı-yazara geride kalanların başlarına neler geldiğini merak edip etmediğini sorduğunda yazar, “Nasılsa ölen benim. Ailem bir şekilde başının çaresine bakar” der. Cebinden alınan anahtarları hatırlatan Peyami Bey'e o anahtarların kendisinin

olmadığını ve “Kimin ve nereye ait olduğunu da bilmediğini” söyler. Sonrasında da kendisini eleştirir: “Ben böyleyim sonunu getiremem. Çeker giderim buradan gittiğim gibi. Yedi sekiz arkadaş oturur konuşuruz içeriz sonra ben çekip giderim nereye olduğunun bir önemi yok.

Öldürüldüğüm akşam da öyle oldu. AKM'nin otoparkında uzun zamandır almadığım külüstür arabama belki gidiyordum. Bilmiyorum” (s. 60).

Her iki yazar sözü küskünlüğe getirirler. Yazmayı bıraktıran şeyin küskünlük olduğunda birleşirler:

“-Kaybetmek budur, dedi. Muvaffakiyet duygusu bir yaşa kadar insanın içine yerleşmezse öyle olur. Dediğin şey, küskünlük. Neşe gider, geriye kasvet, sonra mütemadiyen hissizlik kalır. Ama hülasası küskünlüktür.

“-Küskünlük,

-Karşılık alamamak. Bazı insan sadece varlığına karşılık almak ister. Varlığı yetsin, varlığı için sevilsin ister. Şımarıklık mıdır? Evet, ama öyle yaşar, öyle ölür. Öyle birinden de geriye, eğer hatırlayacak kimse varsa, sadece gurur kalır.

Sustu, söyleyeceklerini tarttı, devam etti.

-O gurur hatırlayanları burukluğa davet eden bir gururdur. İnsanların içinde bir burukluk olarak kalırsın. Acı olarak kalmaktan iyidir ama” (s. 65).

Selim İleri, 2017’de “Bu Peyami Bey O Peyami Bey mi?” adlı yazdığı bir yazıda “Hamdi Koç ‘Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!’de kendi Peyami Bey’inin ardı sıra alıp götürüyor bizi” diyerek yazarın kendi Peyami Bey’ini yarattığını ifade etmektedir:

“Sevgili arkadaşım Hamdi Koç, herhalde dört, beş yıl önceydi, bir akşam yemeğinde bana Peyami Safa'nın romanını yazdığını söylemişti. Ortak bir başka sevgili arkadaşımız Vahit Uysal da bizimleydi. Peyami tasarısını için için kıskandığımı saklamayacağım. Hamdi'yle her buluşmamızda Peyami'yi soruyordum artık. Gerçi araya çok başarılı ‘Çıplak ve Yalnız’ (2013) girmişti, ama Hamdi Koç, sürekli Peyami'ye de çalışıyordu. Merak ediyordum: Peyami Safa'nın romanı nasıl yazılır, ‘Yalnızız’ romancısından, onun yaşamöyküsünden nasıl bir roman ortaya çıkar?”

'Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!' sonunda okurla buluştu. Hamdi de benim gibi saf okurları epey şaşırttı: Bu Peyami Bey o Peyami Bey mi? O Peyami Bey kim diyeceksiniz. Yanıtlamam yersiz, benim Peyami Bey, bendeki Peyami Safa. Hamdi Koç'a gelince, yepyeni, hatta bambaşka bir Peyami Bey'in izini sürmüş. Söylemem -yine- yersiz: Kendi Peyami Bey'inin ardı sıra alıp götürüyor bizi.

Gerçi fantastik soyutlamanın ortasında, Hamdi'nin anlatıcısı -genç sayılabilecek bir yazar- Peyami Bey'i adıyla sanıyla anıyor: "Bildiğimiz Peyami Safa, anlatıcısının saptadığına göre yetkin bir romanın yazarı, yanılmıyorsam 'Dokuzuncu Hariciye Koğuşu' çağrıştırılıyor" (İleri, 2017).

Selim İleri yazının devamında bir yandan da yine anlatıcının saptamasıyla "Karşımda memleketin en ölüme terk edilmiş, en mirası reddedilmiş, adı bile antika olmuş yazarı'. Hamdi mi, anlatıcı-yazar mı, ikisi birden mi, git git şaşırtmaya koyuluyorlar okuru.

Peyami'ye gelince, kendisinden genç anlatıcının isteğini yerine getirerek, biyografisinin yazılmasına yardım edeceğini söyler: "Yardım ederim tabii, dedi az sonra başını kitaptan kaldırmadan. Ne istersen sor. Biyografim önemli. Yazılsın, çok istiyorum. Ama roman şeklinde olmalı" (s. 40).

İleri'ye göre düğüm burada. Çünkü sonra her şey 'roman şeklinde' oluyor. Yaşantılara, geçmişin döküntülerine, kişisel ifşaatlara meraklı ve alışkın okur için beklentiler daha başlangıçta son buluyor. "Hamdi Koç bizi 'Yalnızız'daki Simeranya'ya alıp götürüyor ama gerçeklikteki Peyami Safa'nın yaşadıklarından pek söz açmıyor, handiyse hiç söz açmıyor. 'Yalnız Kaldınız, Peyami Bey!' bir iç hesaplaşmanın romanı bence. Eserde yol aldıkça, anlatıcının iç hesaplaşması öne çıkıyor; bu hesaplaşmaya yol açan, bütün yazarlık yaşamı boyunca ruhbilimle ilintisini sürdüren 'Peyami Bey' sanki. Sankiyi özellikle ekliyorum; Hamdi Koç puslar dağılsın istememiş..." (İleri, 2017)

Romanda şizofrenik bir durumla karşı karşıya kalındığını belirtebiliriz. Anlatıcı-yazarın çocukluk ve delikanlılık arkadaşı olarak sunulan Hami'nin gerçekten olup olmadığı şüphelidir. Çocukluğundan beri onu tanıdığını ve onun kimsesiz olduğunu belirten anlatıcı-yazar, kendisinin yaralanma olayından sonra onun kayıplara karışmasını normal olarak görür. Yaklaşık üç aydır kayıp olan Hami bir daha da görülmez, ne olduğundan da söz edilmez. Buradan hareketle Hami'nin anlatıcı-yazarın uydurması fantastik (Todorov, 2004) bir kişi olduğu veya kişilik bölünmesinin sonucu olarak anlatıcı-yazarın ikinci benliği olarak varlık bulduğunu söyleyebiliriz.

Karısını kendisine Hami'nin tanıştırdığını hatta karısında gözü olduğunu belirten anlatıcı-yazar, başına felaket getiren gizli evrakları da onun verdiği inandırmaktadır. Oysa anlatıcı-yazarın başına gelen olay çok daha başkadır. Ölümünden dönüp kendine gelerek biraz toparlandığında karısı ona olay günü gazetede çıkan haberleri ve gazetede yer alan fotoğrafları gösterir. Bu fotoğrafta anlatıcı-yazarın her yanı sargı içindedir. Fotoğrafın altında da “çocuk tacizcisi yazara meydan dayağı” haberi yer almaktadır. Karısı bunun nasıl olduğunu sorduğunda bunun bir iftira olduğunu kendisine saldıranları tanımadığını söyler. Evde uzun süren tedavilerden sonra eşinin ve kızının daha iyi bir eve çıkması için uğraşan anlatıcı yazar eski tanıdıklarından birinden tabanca temin etmesini ister. Artık yaşamasının bir anlamı kalmadığını düşünerek intihar eder.

Sonuç

Çağdaş Türk romanı dünya romanının gittiği doğrultuda, modernist ve postmodern romancıların açtığı yolda onlarla birlikte ilerlemektedir. Genç Türk romancıları öncül romancılardan etkilenerek, onlardan ilham alarak, onlarla tanışarak, tartışarak ve görüşerek yeni ufuklara doğru yelken açmaktadırlar. Bu bağlamda usta çırak ilişkisinin ne kadar önemli olduğu kadar yazarların birbirlerini tanımalarının ve görüş alışverişinde bulunmalarının önemli olduğu açıktır.

Bu romanıyla Hamdi Koç, yaratıcı yazarlığın güzel örneğini vererek erken Cumhuriyet Türk romanında modern romandan modernist romana geçiş kavşağında yer alan öncül romancılardan Ahmet Hamdi Tanpınar'ı, Abdulhak Şinasi Hisar'ı ve Peyami Safa'yı romanına konu etmek suretiyle hem onların haklarını teslim etmiş hem de usta olarak gördüğü Peyami Safa'nın görüşleriyle kendi görüşlerini harmanlayarak okuyucu ve yeni yazarlara ufuk açmış, yol göstermiştir. Peyami Safa'nın romancılık, roman ve yazar hakkında söylediklerini dile getirmenin yanı sıra yaşarken takındığı tavırlara eleştiri getirmekten de geri kalmamaktadır. Koç, romanda Peyami Safa'nın hayali mekânı Simeranya'ya giderek yazarla görüşür, düşündüğü soruları ona sorar ve aldığı cevapları yorumlar. Burada soruları soranın ve bu soruları cevaplayanın yazarın kendisi olduğu hususu gözden kaçırılmamalıdır. Çünkü Peyami Safa'nın bu konulardaki görüşleri eserlerinden alınarak kurgulanmış değildir. Soruları soran da cevaplayan da yazarın kendisidir ama Peyami Bey söylüyormuş gibi sunulmakta, ona mal edilmektedir. Bu nedenle okuyucu romanı okurken dikkatli olmak, okuduklarını şüpheyle karşılamak durumundadır. Burada romancının objektifliğinden söz etmek mümkün değildir. Yazar/Hamdi Koç, Peyami Bey

hakkında ne düşünüyor ne hissediyorsa, onun hangi düşüncelerini veya davranışlarını beğenmiyorsa onları yazdığını ve bunları öne çıkardığını görüyoruz.

Yazar, Peyami Bey'le birçok konu hakkında konuşurken sözü hayat ve yazarlık bahsine getirerek onun bu konular hakkındaki görüşlerini öğrenmek ister. Peyami Bey tecrübelerinden hareketle hayat ve yazarlıkla ilgili şu görüşlere yer verir: “-Hayatını yaşamamış olması en kötüsü dedi” bir kaç adım geriden dışarıya bakarak. [...] Her hayat bir ziyanlıktır, bir tarafından mutlaka ziyanlıktır. Bir yazarın hayatı ise, galiba yazmak sinsî bir intihardan başka bir şey değil. Senin yazarlığına gelince daha çok çalışmalıydın. [...] Çünkü boşluk kadar çabuk büyüyen, insana yol arkadaşı, masa arkadaşı, yatak arkadaşı olan bir hayalet yoktur (s. 66). Bu görüşler Peyami Bey'in görüşleri olduğu kadar romancının da görüşleridir. Unutulmamalıdır ki romanda Peyami Bey'i dillendiren, sorular soran ve bu sorulara cevap veren anlatıcı-yazar/Hamdi Koç'tan başkası değildir.

Romancı Peyami Bey'i merkeze alarak onun etrafında roman sanatını, kurguyu, zamanı ve mekânı ele alırken, kendisiyle birçok ortak yönünün olduğunu belirttiği Peyami Safa'nın hayatından, sanatından ve romanlarından söz etmektedir. Bu bağlamda roman çok katmanlı bir roman olarak bir yandan yazma, roman ve roman sanatı hakkında bilgiler içeren bir roman olarak okunabilirken diğer yandan Peyami Safa'nın biyografisine yer veren roman olarak okunabilmektedir.

Kaynakça

Arargüç, Mehmet Fikret (2016). *Büyülü Gerçekçilik*, Konya: Çizgi Kitabevi.

Arman, Ayşe, 25 Ağustos 2013 Tarihli Hürriyet Gazetesi (<https://www.hurriyet.com.tr/erkek-asla-ben-evliyim-gelemem-demez-24579482?>) [Erişim 24.03.2021].

Aktürk, Gözde (2014). “Yalnızız'daki Ütopik Alt Metin: Simeranya” Literature (<http://www.yitikulke.com/yalnizizdaki-utopik-alt-metin-simeranya.html>).

Bergson, Henri (1986). *Yaratıcı Tekâmül*, (Çev. Mustafa Şekip Tunç), İstanbul: Dergâh Yayınları.

Koç, Hamdi (2017). *Yalnız Kaldınız*, Peyami Bey!, İstanbul: Can Yayınları.

- Hızlan, Doğan, Hürriyet Gazetesi, Haber Giriş: 08.06.2014- 01:17, (<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/keyif/yeni-kahramani-peyami-safa->)[Erişim 17.03.2021].
- İleri, Selim (2017). Hürriyet Gazetesi, Bu Peyami Bey o Peyami Bey mi? - Kitap Sanat Haberleri (www.hurriyet.com.tr > Kitap Sanat).
- Pamuk, Orhan (2021). *Veba Geceleri*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Safa, Peyami (1978). *Yalnızız*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Safa, Peyami (2006). *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, (21. Basım), İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Sazyek, Hakan (2002). "Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler", Hece Dergisi Roman Özel Sayısı, s. 493-498.
- Sazyek, Hakan (2003). "Türk Romanında Protagonistin Serüveni I", Adam Sanat, 214. s.77.
- Sazyek, Hakan (2009). "Attila İlhan'ın Sokaktaki Adam'ı: Hasan", Kitap-lık, 2009, S. 133, s. 91-104.
- Tekşan, Mesut (2018). "Modernist ve Postmodernist Roman Bağlamında Bir Tereddüdün Romanı", Prof. Dr. Alemdar Yalçın Armağanı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tekşan, Mesut (2020). Modern Romandan Modernist Romana Peyami Safa'nın Romanları. *Turkish Studies*, 15(5), 2711-2731. (<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>).
- Todorov, Tzvetan (2004). *Fantastik, Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım*, İstanbul: Metis Eleştiri.
- Yürek, Hasan (2008). "Türk Romanında Modernist Etkinin Boyutları", GÜ Gazi Eğitim Dergisi, Cilt 28, 1, 187-202.